

Legislatívny vývoj v oblasti poskytovania úľav pri zdaňovaní príjmov právnických osôb v SR

Ing. Ivona Ďurinová, PhD.
Ekonomická univerzita v Bratislave

Základným predpokladom dlhodobej konkurencieschopnosti a rastu ekonomiky je priaznivé podnikateľské prostredie, o ktoré sa starajú nielen podnikateľské subjekty, ale rôznymi formami aj štát. Prostredníctvom daňových stimulov môže štát ovplyvňovať investície, úspory, ale aj pracovné úsilie. Jednou z foriem daňových stimulov, ktoré sú zamerané na podporu investovania v SR, sú daňové úľavy. Cieľom príspevku je poukázať na legislatívny vývoj v oblasti poskytovania úľav pri zdaňovaní príjmov právnických osôb. V príspevku uvedieme niektoré úľavy na dani, ktoré boli právne upravené v období pred zavedením tzv. rovnej dane, ako aj po jej zavedení a poukážeme na pozitívne i negatívne vplyvy daňových úľav.

V súčasnosti na Slovensku patria úľavy na dani do regionálnej pomoci. „Cieľom národnej regionálnej investičnej pomoci je napomáhať rozvoj najviac znevýhodnených regiónov prostredníctvom podpory investícií a vytvárania pracovných miest na trvalo udržateľnom základe. Podporuje sa ňou rozširovanie, racionalizácia, modernizácia a diverzifikácia hospodárskych aktivít podnikov v znevýhodnených regiónoch, a to tak, že spoločnosti sú motivované na to, aby v týchto oblastiach zakladali nové prevádzky.“¹ Poskytovateľom regionálnej pomoci je Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky. Podľa zákona o investičnej pomoci sa táto pomoc poskytuje formou²:

- dotácie, ktorá slúži na obstaranie dlhodobého hmotného majetku a dlhodobého nehmotného majetku,
- úľavy na dani z príjmu,
- príspevku na novovytvorené pracovné miesta,
- prevodu nehnuteľného majetku alebo zámeny nehnuteľného majetku za majetok s nižšou cenou, než je všeobecná hodnota majetku.

Charakteristickým prvkom národnej regionálnej pomoci je viazanosť na konkrétny región, pričom hlavnou úlohou je podporovať ekonomický rozvoj najviac znevýhodnených regiónov a odstrániť vzniknuté regionálne rozdiely. Regionálna pomoc je financovaná zo štátneho rozpočtu, preto aj patrí medzi formy štátnej pomoci. Daňovou úľavou sa rozumie možnosť zníženia daňovej povinnosti pre subjekt, ktorý spĺňa podmienky ustanovené zákonom o investičnej pomoci. Úľavy na dani z príjmov udeľuje Ministerstvo financií SR prostredníctvom správcu dane.

OBDOBIE PRED ZAVEDENÍM TZV. ROVNEJ DANE

V období od roku 1993 do konca roka 2003 boli právne upravené viaceré možnosti daňových úľav, ktorými sa podporovala najmä poľnohospodárska výroba a zamestnávanie zdravotne

postihnutých zamestnancov. Možno spomenúť napríklad možnosť využiť zníženú sadzbu dane pre vybrané právnické osoby, ktoré zabezpečovali poľnohospodársku výrobu, pričom tržby z rastlinnej a živočíšnej výroby vrátane ďalších činností nadväzujúcich na túto výrobu tvorili viac ako 50 % z celkových tržieb. Zníženú sadzbu dane mohli využiť tiež právnické osoby, ktoré zamestnávali najmenej 20 zamestnancov a súčasne podiel zamestnancov so zmenenou pracovnou schopnosťou a zamestnancov so zmenenou pracovnou schopnosťou s ťažším zdravotným postihnutím predstavoval viac ako 50 % z priemerného prepočítaného počtu zamestnancov.

Najviac negatívnych reakcií vyvolala možnosť čerpania daňovej úľavy u daňovníkov dane z príjmov právnických osôb. Túto oblasť upravoval § 35 zákona č. 366/1999 Z. z. o daniach z príjmov, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2000.³ V zákone boli príjemcovia daňovej úľavy, resp. *daňového úveru* rozdelení na dve skupiny.

Prvá skupina⁴ sa týkala spoločností, ktoré podnikali bez účasti zahraničnej osoby. Zákon im určoval minimálnu výšku splateného základného imania tvoreného len peňažnými vkladmi, ktoré museli mať spoločnosti nárokuje si daňovú úľavu. Hodnota základného imania sa zisťovala k 31. decembru roka, v ktorom si daňovník prvýkrát uplatňoval úľavu na dani. Išlo o daňovníkov:

a) so základným imaním minimálne v hodnote 5 000 000 €, pričom predmetom podnikania spoločnosti bolo:

- výroba tovaru, ktorý sa na území Slovenskej republiky doteraz nevyrábala alebo sa vyrábala len pre potreby vývozu, prípadne sa do krajiny dovážal,
- poskytovanie služieb (doprava osôb lanovými dráhami, visutými dráhami a lyžiarskymi vlečkami, ostatná osobná doprava, hotelové služby, služby spojené s vyhladkovými jazda-

1 Nariadenie Komisie (ES) č. 1628/2006 o uplatňovaní článkov 87 a 88 zmluvy na národnú regionálnu investičnú pomoc.

2 Spracované podľa § 2 zákona č. 561/2007 Z. z. o investičnej pomoci.

3 Tento zákon bol neskôr rozšírený o ďalšie ustanovenia (§ 35a, § 35b, § 35c), ktoré poskytovanie daňových úľav ešte viac skomplikovali.

4 § 35 ods. 1 pís. a) zákona č. 366/1999 Z. z. o daniach z príjmov.

5 § 35 ods. 1, pís. b) zákona č. 366/1999 Z. z. o daniach z príjmov.
6 § 30a zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov, ktorý bol do tohto zákona doplnený tretím článkom zákona č. 561/2007 Z. z. o investičnej pomoci.

- mi autobusov, ostatné rekreačné činnosti, programové služby systému a používateľské programové nástroje, programové služby aplikačného softvéru),
- b) so základným imaním vo výške 2 500 000 € a zároveň išlo o spoločnosť, ktorá mala sídlo a miesto podnikania v okrese s mierou nezamestnanosti vyššou ako 15%, pričom miera nezamestnanosti sa zisťovala k 31. decembru roka predchádzajúceho roku vzniku spoločnosti a predmet podnikania zostal rovnaký ako v predchádzajúcom odseku,
  - c) s hodnotou základného imania 1 500 000 €, pričom predmetom podnikania spoločnosti bolo výlučne poskytovanie služieb (doprava osôb lanovými dráhami, visutými dráhami a lyžiarskymi vlekmí, ostatná osobná doprava, hotelové služby, služby spojené s vyhladkovými jazdami autobusov, ostatné rekreačné činnosti, programové služby systému a používateľské programové nástroje, programové služby aplikačného softvéru).

Druhá skupina⁵ sa týkala spoločností, ktoré podnikali s účasťou zahraničnej osoby, pričom podiel splateného vkladu zahraničnej osoby zo zdrojov v zahraničí na základnom imaní spoločnosti musel byť najmenej 75%, resp. neskôr 60%, počas celého obdobia čerpania daňového úveru. Ostatné podmienky boli rovnaké ako v prípade prvej skupiny.

Hodnota tržieb dosahovaných z predmetu činnosti definovaných zákonom musela byť najmenej 60% z jeho celkových tržieb.

Najväčším pozitívom pre investorov bola miera úľavy, ktorá sa poskytovala až do výšky 100% dane. Nárok si mohol daňovník uplatňovať päť po sebe nasledujúcich zdaňovacích období, pričom prvým bolo zdaňovacie obdobie, v ktorom mu bolo doručené rozhodnutie o schválení investičnej pomoci.

Zvýhodnení boli ďalej daňovníci prvej skupiny, okrem spoločností, ktorých výška základného imania bola 1 500 000 € a predmetom podnikania služby definované zákonom. Príjemcovia úľavy po skončení päťročného obdobia čerpania mali možnosť získať ďalší úver vo výške 50% dane vykázanéj v daňovom priznaní. Prvé obdobie, kedy ho mohli čerpať, nasledovalo po skončení obdobia, za ktoré si uplatňovali úľavu vo výške 100% dane. Daňový úver rovnajúci sa polovici daňovej povinnosti bolo možné poberať počas piatich po sebe nasledujúcich zdaňovacích období. Na získanie tohto druhu úveru musela spoločnosť splniť dodatočnú podmienku. Spoločnosť so základným imaním vo výške minimálne 5 000 000 € bola povinná zvýšiť základné imanie o rovnakú sumu. O sumu 2 500 000 € musela navýšiť základné imanie spoločnosť s pôvodným základným imaním v rovnakej výške.

Zintenzívnenie daňového úveru bolo možné pre spoločnosti vykonávajúce vývojovú činnosť. Miera daňového úveru sa zvýšila o hodnotu rovnajúcu sa 20% celkovej výšky aktivovaných nákladov vynaložených na vývoj, maximálne však

do výšky 10% daňovej povinnosti zdaňovacieho obdobia, v ktorom boli náklady aktivované.

Prostriedky, ktoré boli nadobudnuté čerpaním daňového úveru, boli určené na obstaranie hmotného a nehmotného majetku slúžiaceho na predmet podnikania. Tento majetok bol daňovník povinný zadovážiť najneskôr do piatich rokov od skončenia zdaňovacieho obdobia, za ktoré bol poskytnutý daňový úver.

Subjekty, ktoré čerpali daňový úver, mohli využiť aj zvýhodnený spôsob odpisovania výrobných technológií a vzťahoval sa na ne aj osobitný spôsob umorovania straty. Spoločnosť zo zákona nebola povinná od základu dane odpočítať stratu. V zákone sa spomína len strata, ktorá vznikla skôr ako v období uplatnenia nároku na úľavu. Tú si mohol daňovník odpočítať od základu dane až po ukončení čerpania úľavy na dani, a to rovnakým spôsobom počas piatich zdaňovacích období.

Uvedená právna úprava daňovej úľavy pre daňovníkov právnických osôb vyvolala negatívne ohlasy tak u domácich podnikateľských subjektov, ako aj zo strany iných krajín. Bola považovaná za škodlivú daňovú konkurenciu, a to najmä vzhľadom na skutočnosť, že podporovala najmä zahraničných investorov a bola „šitá na mieru“ len úzkej skupiny daňových subjektov.

OBDOBIE PO ZAVEDENÍ TZV. ROVNEJ DANE

V rokoch 2004 až 2007 právna úprava zdaňovania príjmov neposkytovala žiadne možnosti čerpania daňových úľav pre právnické osoby. Daňové úľavy mohli v tomto období a môžu doteraz čerpať v súlade s prechodnými ustanoveniami tie právnické osoby, ktorým vznikol nárok na čerpanie v zmysle právnej úpravy platnej do konca roka 2003, pretože časový horizont čerpania daňového úveru bol stanovený až na desať rokov.

Až v roku 2008 bola do zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov doplnená možnosť uplatnenia daňovej úľavy pre právnické osoby, ktoré sú držiteľmi rozhodnutí o investičnej pomoci.⁶

V porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou⁷ došlo v § 30a zákona č. 595/2003 Z. z. k podstatnému rozšíreniu vymedzenia oprávnených osôb. Príjemcom už nie je len právnická, ale aj fyzická osoba – podnikateľ, so sídlom v Slovenskej republike, zapísaná v obchodnom alebo živnostenskom registri, ktorá bude realizovať investičný zámer v Slovenskej republike. Najvýraznejším rozdielom medzi týmito právnymi úpravami je výška úľavy.

Podľa súčasnej právnej úpravy sa daňová úľava vypočíta z pomernej časti základu dane, ktorá sa vypočíta vynásobením základu dane koeficientom ($PČ = ZD \times \text{koef.}$). Daňovník môže vynásobiť základ dane koeficientom vo výške 0,8 alebo koeficientom, ktorý sa vypočíta nasledujúcim spôsobom:

$$\text{koeficient} = \frac{\text{oprávnené náklady}}{\text{vlastné imanie} + \text{oprávnené náklady}}$$

Na výpočet koeficientu sa používa úhrnná výška oprávnených nákladov, ktoré daňovníkovi vznikli po doručení predbežného rozhodnutia o schválení investičnej pomoci. Za oprávnené náklady, na ktoré sa poskytla investičná pomoc, možno považovať:

- dlhodobý hmotný majetok v podobe pozemkov, budov, strojového zariadenia, ktorý sa obstaral za trhových podmienok a bude sa výlučne používať v podniku na území Slovenskej republiky tak, ako je uvedené v investičnom zámere,
- dlhodobý nehmotný majetok najviac do výšky 50 % hodnoty dlhodobého hmotného majetku, ktorý bol obstaraný nadobudnutím patentných práv, licencií, práv know-how alebo nepatentových technických poznatkov, zároveň bol zado-vážený za trhových podmienok a podnikateľ ho bude využívať výhradne podľa investičného zá-meru počas obdobia minimálne piatich rokov,
- výšku hrubých miezd zamestnancov, ktorí boli prijatí na novovytvorené pracovné miesta v súvislosti s investičným zámerom vrátane od-vodov poistného na zdravotné a sociálne po-istenie a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie za obdobie dvoch rokov.

Celková výška oprávnených nákladov nemôže presiahnuť výšku obstarávacej ceny dlhodobého hmotného a nehmotného majetku tejto investície. Hodnota vlastného imania, ktorá sa udáva vo vzorci, sa zistí z účtovnej závierky za zdaňovacie obdobie, v ktorom bolo vydané rozhodnutie o schválení investičnej pomoci. Výška úľavy na dani sa potom vypočíta podľa vzorca:

$$\text{daňová úľava} = \text{pomerná časť základu dane} \\ \times (\text{sadzba dane}/100)$$

Celková výška takto poskytnutej investičnej pomoci je limitovaná zhora. V rozhodnutí o schválení investičnej pomoci je daná úplná výška úľavy na dani, ktorú si môže daňový subjekt uplatniť spolu za všetky zdaňovacie obdobia. Pozitívne je, že výška úľavy na dani sa nemení v prípade, že daňovník v dodatočnom daňovom priznaní uvedie vyššiu alebo nižšiu daň, ako bola uvedená v daňovom priznaní, ani v prípade, ak mu túto daň vyrubi daňový úrad.

Prvým zdaňovacím obdobím, za ktoré si daňovník môže uplatniť nárok na úľavu, je to, v ktorom mu bolo doručené rozhodnutie o schválení investičnej pomoci. Potom má právo uplatniť si túto úľavu počas desiatich bezprostredne po sebe nasledujúcich zdaňovacích období. Prvé zdaňovacie obdobie sa predĺžilo z piatich na desať rokov vzhľadom na to, že investori majú počas prvých piatich rokov veľmi vysoké odpisy, čiže neboli schopní efektívne využiť túto formu daňovej úľavy v päťročnom období. Pre investorov je predĺženie tohto obdobia na desať rokov určite atraktívnejšie. V prípade, že v prvom roku vychádza daňovníkovi len veľmi nízka úľava na dani, môže sa rozhodnúť, že ju neuplatní. Zákon mu totiž umožňuje začať čerpať úľavu až po troch rokoch, ktoré uplynuli

od vydania rozhodnutia o poskytnutí úľavy. Vtedy začína plynúť desaťročné obdobie, počas ktorého má na úľavu nárok, po skončení tohto obdobia nárok automaticky zaniká. Celková hodnota daňovej úľavy sa uvádza v rozhodnutí o schválení investičnej pomoci. Jej výška sa vypočíta rovnako ako v predchádzajúcej právnej úprave ako percento z oprávnených investičných nákladov. Peňažné prostriedky získané prostredníctvom úľavy na dani je daňovník povinný použiť na účely súvisiace s investičným zámerom.

Na rozdiel od predchádzajúcej právnej úpravy⁷ je daňovník povinný počas zdaňovacích období, za ktoré si uplatňuje úľavu na dani, odpočítat od základu dane daňovú stratu alebo časť daňovej straty. Táto povinnosť nie je pre príjemcu veľmi výhodná, pretože sa tým znižuje koeficient a v konečnom dôsledku aj výška uplatneného nároku na daňovú úľavu.

Prijímateľ musí dodržať tiež nasledujúce osobitné podmienky čerpania daňového úveru:

- daňovník je nútený využiť všetky ustanovenia zákona znižujúce základ dane, na ktoré mu vzniká nárok, a to najmä uplatnením:
  - odpisov, v období uplatňovania úľavy na dani nie je možné prerušiť odpisovanie hmotného majetku,
  - opravných položiek a rezerv,
- daňovník si nemôže uplatniť úľavu na dani pri zrušení bez likvidácie, pri vstupe do likvidácie, pri vyhlásení konkurzu alebo pri zrušení alebo pozastavení podnikateľskej činnosti,
- príjemca je povinný pri vyčíslení základu dane vo vzájomnom obchodnom vzťahu so závislou osobou dodržiavať princíp nezávislého vzťahu, t. j. používať pri vzájomných obchodných vzťahoch so závislou osobou ceny používané medzi nezávislými osobami v porovnateľných obchodných vzťahoch.

Ak daňovník nesplní niektorú z ustanovených podmienok, nárok na daňovú úľavu mu zaniká a súčasne je povinný sumu uplatnenej úľavy vrátiť za celé obdobie jej čerpania.

Výhodou súčasnej právnej úpravy je, že pri výpočte úľavy za zdaňovacie obdobie sa používa kumulovaná výška oprávnených nákladov, teda nielen tie náklady, ktoré investorovi vznikli v danom období, ale celkové oprávnené náklady, ktoré mal od doručenia predbežného rozhodnutia o splnení podmienok na poskytnutie daňovej úľavy. Tým sa umožňuje investorovi v danom zdaňovacom období čerpať vyššiu čiastku úľavy, ako by čerpal, keby sa do úvahy brali len náklady daného obdobia.

Negatívom je však pomerne zložitý spôsob výpočtu v porovnaní s § 35 zákona č. 366/1999 Z. z., ktorý vyžaduje zistenie výšky vlastného imania, oprávnených nákladov, koeficientu a pomernej časti základu dane. Výpočet úľavy na základe koeficientu je pre príjemcu úľavy na dani menej výhodný, ako bol systém čerpania podľa § 35 zákona č. 366/1999 Z. z. Daňovník si musí čerpanie úľavy naplánovať, pričom si ročne uplatňuje menšiu čiastku. Za oprávnené náklady možno podľa zá-

⁷ § 35 zákona č. 366/1999 Z. z. o daňoch z príjmov.

⁸ § 35 zákona č. 366/1999 Z. z. o daňoch z príjmov.

- 9 Schwarz, J. a kol.: *Analýza investičných pobídek v České republice*. Praha: Národohospodářská fakulta Vysoké školy ekonomické, 2007, 81 s. Dostupné na <http://download.mpo.cz/net/32013/35445/388865/priloha001.pdf>.
- 10 Bromstrom, M. – Kokko, A.: *The Economics of Foreign Direct Investment Incentives*. CAMBRIDGE, MA, USA, NBE WORKING PAPER SERIES, 2003. Dostupné na <http://www.nber.org/papers/w9489.pdf>.
- 11 Guisinger, S.: *Host country policies to attract and control foreign investment*, s. 402 – 403. In: LALL, S. – DUNNING, J. H. et al. 1993. *Transnational Corporations and Economic Development*. Routledge, 1993. 428 p. ISBN 0415085543.
- 12 <http://ekonomika.etrend.sk/svet/studovat-finance-je-mrhanie-talentom-2.html> (5. 10. 2012).
- 13 <http://moje.hnonline.sk/node/2000> (29. 9. 2012).
- 14 <http://blog.etrend.sk/robert-huran/2011/12/13/investicna-pomoc-nielen-pre-samsung-je-protizakonna/> (3. 10. 2012).
- 15 Sobeková Majková, M. – Vincúrová, Z.: *Analýza vývoja poskytovania štátnej pomoci v podmienkach Slovenskej republiky*. In: *Ekonomía a podnikanie, vedecký časopis Fakulty ekonomie a podnikania Paneurópskej vysokej školy*, 2/2011, s. 163, ISSN 1337-4990.

kona považovať len tie, ktoré boli vynaložené po vydaní písomného potvrdenia o splnení podmienok na poskytnutie investičnej pomoci, hoci podľa § 35 zákona č. 366/1999 Z. z. boli za oprávnené náklady uznané aj tie, ktoré daňovníkovi vznikli už po podaní žiadosti o investičnú pomoc. Prijemca preto musí počkať s realizáciou investície až do doručenia potvrdenia alebo sa musí zriecť nároku na uplatnenie úľavy na tie náklady, ktoré mal už pred vydaním potvrdenia.

DISKUSIA A ZÁVERY

V príspevku sme poukázali na legislatívny vývoj v oblasti poskytovania úľav pri zdaňovaní príjmov právnických osôb. Uviedli sme niektoré úľavy na dani, ktoré boli v SR právne upravené v období pred zavedením tzv. rovnej dane, ako aj po zavedení tzv. rovnej dane a poukázali sme aj na niektoré pozitíva a negatíva uvedených právnych úprav.

Daňovými úľavami ako formou investičných stimulov sa zaoberajú mnohí odborníci, pričom názory na ich opodstatnenosť či efektívnosť využívania sa rôznia. Niektoré si teraz uvedieme.

Podľa Schwarza sú investičné stimuly selektívnou podporou vybraným investorom, ktorí spĺňajú špecifické kritériá (či už pevne dané alebo stanovené ad hoc), v danej ekonomike rozdeľujú investorov na dve skupiny – tých, na ktorých sa vzťahujú všeobecné pravidlá a tých, ktorí majú oproti prvej skupine výhodu investičných stimulov, najčastejšie v podobe daní alebo priamej úľavy.⁹ Blostrom a Kokko uvádzajú, že investičné stimuly sa môžu využiť na prekonanie rôznych diskriminačných administratívnych prekážok, ktorým zahraniční investori čelia v danej ekonomike. Súčasne však upozorňujú na to, že použitie investičných stimulov je v tomto prípade len druhou najlepšou voľbou. Prvou je pokúsiť sa diskriminujúce praktiky eliminovať, prípadne ich úplne odstrániť.¹⁰ Možno sa stretnúť aj s názormi, že určité formy investičných stimulov sú neúčinné alebo pôsobia dokonca kontraproduktívne, pretože potreba ponúkať ich môže byť pre investora signálom slabšej celkovej úrovne investičného prostredia v danej krajine.¹¹

Dilemou a často diskutovanou témou ostáva, či je pre štát výhodnejšie podporovať prostredníctvom investičných stimulov, z ktorých podstatnú položku tvoria daňové úľavy, veľké alebo malé podniky. Po vstupe Slovenska do EÚ bola tendencia podporovať veľké podniky (najmä z oblasti automobilového priemyslu), pričom sa argumentovalo najmä tým, že dokážu zamestnať veľké počty pracovníkov a popri nich vznikne tiež veľa subdávateľských firiem, ktoré zamestnajú ďalších ľudí. Samozrejme, že takto štát ušetrí za stovky nových pracovníkov, ktorým nebude musieť vyplácať podporu v nezamestnanosti. Najmä zahraniční investori sa však po uplynutí obdobia, ktoré majú stanovené v investičnej zmluve, môžu rozhodnúť, že odídu do regiónu s lacnejšou pracovnou silou, prípadne budú žiadať ďalšie stimuly na udržanie pracovných miest.

Ekonom Milan Zelený hovorí tomuto úkazu Cirkus Humberto. Podľa neho za normálnych trhových podmienok by sem tí investori nikdy nešli. Štát robí chybu, že dáva peniaze podnikom, aby šli niekam, kde to pre nich vlastne nie je výhodné. A oni tam, samozrejme, zostanú iba dovtedy, kým majú dočasnú výhodu, potom sa poberú do iného regiónu. Aj cirkus zostane v meste na určitý čas, a nie každý si uvedomuje, že raz odíde do ďalšieho mesta. A teda podnikatelia alebo aj samo mesto, ktoré sa rozširuje preto, že tam cirkus je, nakoniec skončia s otvorenými ústami.¹²

Daňové úľavy kritizujú aj mnohí ďalší odborníci najmä preto, že narušajú trhové prostredie a z dlhodobého hľadiska prakticky nič neriešia. Boje o zahraničné investície poskytovaním čo najlepších výhod považujú za diskriminačné, fiškálne negatívne, ekonomicky neobhájiteľné, a to najmä v čase liberalizácie svetového obchodu. Keďže sú tieto výhody ekonomicky a právne originálne a individuálne, znevýhodňujú všetky ostatné konkurenčné subjekty. Zvýhodnené sú napríklad priemyselné podniky, technologické centrá, centrá strategických služieb a podniky poskytujúce služby v cestovnom ruchu. Uprednostňovanie jedného odvetvia pred iným môže byť demotivujúce pre podniky, ktoré nespádajú do tohto okruhu. V odvetví spôsobuje narušenie konkurencieschopnosti medzi spoločnosťami, ktorým bola poskytnutá daňová úľava, a ostatnými spoločnosťami. Podľa Petra Bologna by „multilaterálna dohoda znemožňujúca zvýhodňovať takýmto spôsobom odstránila nezmysly smerujúce k vyššej rozpočtovej záťaži. Podnik sa predsa o investícii rozhoduje na základe trhových príležitostí. Až pri rozhodovaní o geografickom umiestnení je faktorom daňový stimul. Ak by sa neposkytoval nikde, investor by sa rozhodol pre krajinu, ktorá vyhovuje podľa objektívnych kritérií. Tými kritériami sú ekonomika krajiny a všetko, čo na ňu vplyva. Preto by sa zahraniční investori stali tými, ktorí by vlády motivovali k rozvíjaniu trhovej ekonomiky, konkurencieschopnosti a v podstate všetkých kritérií, ktoré v konečnom dôsledku ovplyvňujú životnú úroveň obyvateľstva. Dnes ekonomike z dlhodobého hľadiska skôr škodia.“¹³

Róbert Huran zastáva názor, že ak už máme štátne stimuly, tak tie musia byť nasmerované na podporu tých produktov a služieb, ktoré nenarušajú konkurenciu, a do produktov, v ktorých nie sme, ale môžeme byť sebestační (od potravín až po predražené zdravotnícke technológie). Adresátom by mali byť najmä spoločnosti, ktoré vlastnia naši občania (malé a stredné firmy).¹⁴ Efektívitu poskytovanej štátnej pomoci v SR skúmajú Monika Sobeková Majková a Zuzana Vincúrová, ktoré konštatujú, že: „... podporou malých a stredných podnikov sa vytvorí stabilná ekonomická vrstva. Táto skupina podnikov zamestnáva až dve tretiny obyvateľstva a tvorí 99% zo všetkých podnikov. Malé a stredné podniky pomerne pružne reagujú na zmeny na trhu a sú nositeľmi inovácií (tie sú jedným z najdôležitejších faktorov rastu konkurencieschopnosti ekonomiky). Menšie podniky sú odolnejšie voči recesii.“¹⁵

Uplatňovanie daňových úľav ako prostriedku regionálnej pomoci v SR je však všeobecne značne problematické, keďže zaostávajúce regiony majú okrem problému s nezamestnanosťou často aj problém so základnou vybavenosťou územia. To môže ovplyvniť konečné rozhodnutie investorov, ktorí skôr uprednostnia regióny s vyššou úrovňou infraštruktúry, s lepšou úrovňou verejných služieb a pod. Potom sa ťažko naplnia základný cieľ regionálnej štátnej pomoci, a to vyrovnávať rozdiely medzi regiónmi.

Riaditeľ Nadácie F. A. Hayeka Matúš Pošvanc ponúka návrh, ako sa zo závislosti od investičnej pomoci oslobodiť: „Lepšie by bolo, keby sa nezvyšovali dane a odvody. Malo by to pozitívny a plošný vplyv aj na malé a stredné podniky, nielen na vybrané veľké firmy.“¹⁶ S týmito slovami sa stotožňuje aj tajomník Republikovej únie zamestnávateľov Martin Hošťák: „Najlepším stimulom je zlepšovanie kvality podnikateľského prostredia. Znamená to spružnenie Zákonníka práce a zníženie daňovo-odvodového zaťaženia.“¹⁷

Analytici sú však presvedčení, že Slovensku sa oplatí dať firmám dotácie, prípadne poskytnúť daňové prázdniny. Podľa analytika UniCredit Bank Dávida Derenika môžu stimuly vyzeráť na prvý pohľad pre štát ako nevýhodné. Keďže však Slovensko trápí vysoká nezamestnanosť, je dôležitejšie vytvárať nové pracovné miesta ako naplňať štátnu kasu. S rastom zamestnanosti totiž prichádzajú pre štát aj peniaze. Podľa Derenika môžu stimuly sčasti trh deformovať. „Avšak ak sú rozumne nastavené a podporujú najmä výrobu s vysokou pridanou hodnotou, môžu byť pozitívom generujúcim rýchlejší rast produktu na obyvateľa.“¹⁸ „Priame zahraničné investície so sebou prinášajú nové pracovné miesta. Ak sa v nich zamestnávajú ľudia, ktorí boli predtým bez práce, znižuje to nielen nároky

na štátnu sociálnu sieť, ale prináša to aj posilnenie príjmov dane z príjmu fyzických osôb,“ vysvetľuje zase analytik Volksbank Slovensko Vladimír Vaňo.¹⁹

Podľa ekonómov je dôležité, aby vláda nelákala len firmy, ktoré sa zamieravajú výlučne na pásovú výrobu, ale spoločnosti, ktoré dokážu do krajiny priniesť aj pridanú hodnotu.

Realita na Slovensku je taká, že za osem rokov sa schválili investorom stimuly za takmer 1,2 mld. €. Od roku 2002 do roku 2010 slovenské vlády podporili 108 investičných projektov v hodnote šiestich miliárd eur. Vďaka nim sa vytvorilo zhruba 41 tisíc nových pracovných miest.²⁰

V súčasnosti požiadala štát o investičné stimuly vo forme daňových úľav v objeme 25,4 mil. € spoločnosť Mondi SCP, a. s.²¹, ktorá plánuje vo svojom ružomerskom závode investovať do zvýšenia výrobných kapacít celulózy 95 mil. €. Ministerstvo hospodárstva SR s poskytnutím investičnej pomoci súhlasilo. Realizáciou investičného zámeru sa zvýši výroba celulózy o 25 tisíc ton za rok, pričom sa vytvoria predpoklady na ďalšie zvyšovanie kapacity výroby až o celkovo 50 tisíc ton za rok. Vďaka tomuto investičnému projektu nevzniknú nové pracovné miesta. Investor však zachová po dobu šiestich rokov od ukončenia investície necelých 770 pracovných miest, ktoré by pre zvyšovanie efektivity výroby celulózy a papiera boli zrušené.²²

Na záver možno konštatovať, že napriek niektorým negatívnym vplyvom majú úľavy na dani ako prostriedok štátnej pomoci svoje opodstatnenie, a to najmä v období hospodárskej recesie, keď môžu mnohým firmám pomôcť prežiť. V období s rýchlo rastúcou nezamestnanosťou a poklesom výkonnosti ekonomiky je dôležité podporiť podnikateľov, resp. udržať dostatočný počet zamestnávateľov.

16 <http://hnonline.sk/ekonomika/c1-57199930-velkopodnikatel-filo-chce-pomoc-od-statu> (28. 8. 2012).

17 <http://hnonline.sk/ekonomika/c1-57199930-velkopodnikatel-filo-chce-pomoc-od-statu> (28. 8. 2012).

18 <http://aktualne.atlas.sk/firmy-na-slovensko-lakaju-nielen-statne-dotacie/ekonomika/slovensko-a-ekonomika/> (5. 10. 2012).

19 <http://aktualne.atlas.sk/firmy-na-slovensko-lakaju-nielen-statne-dotacie/ekonomika/slovensko-a-ekonomika/> (5. 10. 2012).

20 <http://aktualne.atlas.sk/investori-si-budu-moct-uzivat-dlhšie-danove-prazdniny/ekonomika/slovensko-a-ekonomika/> (5. 10. 2012).

21 Akciová spoločnosť Mondi SCP Ružomberok vznikla zápisom do Obchodného registra SR v októbri 1995, ešte pod obchodným menom Severoslovenské celulózy a papierne, a. s. Podnik sa orientoval a orientuje na výrobu papiera a lepenky, ako aj na výrobu kancelárskych a školských potrieb z papiera. V roku 2004 sa firma stala súčasťou skupiny Mondi, ktorá s 51-percentným podielom vlastní závod spoločne so slovenským akcionárom Eco-Invest, a. s., ktorý vlastní zvyšných 49% akcií.

22 http://spravy.pravda.sk/mondi-scp-si-pyta-od-statu-stimuly-za-25-milionov-eur-fyp-sk_ekonomika.asp?c=A120827_160606_sk_ekonomika_p01#ixzz28fACkrNI (4. 10. 2012).

Použité zdroje:

1. Bromstrom, M. – Kokko, A.: The Economics of Foreign Direct Investment Incentives. CAMBRIDGE, MA, USA, NBE WORKING PAPER SERIES, 2003.
2. Guisinger, S.: Host country policies to attract and control foreign investment, s. 402 – 403. In: LALL, S. – DUNNING, J. H. et al. 1993. Transnational Corporations and Economic Development. Routledge, 1993. 428 p. ISBN 0415085543.
3. Schwarz, J. a kol.: Analýza investičných pobídek v České republice. Praha: Národohospodárská fakulta Vysoké školy ekonomickej, 2007.
4. Sobeková Majkiová, M. – Vincúrová, Z.: Analýza vývoja poskytovania štátnej pomoci v podmienkach Slovenskej republiky. In: Ekonomía a podnikanie, vedecký časopis Fakulty ekonomie a podnikania Paneurópskej vysokej školy, 2/2011, s. 152-164, ISSN 1337-4990.
5. Uramová, M.: Daňové stimuly – možnosti ich využitia v daňovom manažmente podniku. Bakalárska práca, školiteľ: Ing. Ivona Ďurinová, PhD., EU v Bratislave, 2009.
6. Úradný vestník Európskej únie: nariadenie Komisie (ES) č. 1628/2006 o uplatňovaní článkov 87 a 88 zmluvy na národnú regionálnu investičnú pomoc.
7. Zákon č. 561/2007 Z. z. o investičnej pomoci v znení neskorších predpisov.
8. Zákon č. 366/1999 Z. z. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov.
9. Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov.
10. <http://hnonline.sk>
11. <http://financie.etrend.sk>
12. <http://aktualne.atlas.sk>
13. <http://spravy.pravda.sk>